

Erdély a megnevezhetetlen erő

Bizony, negyvenöt hosszú év telt már el azóta, hogy a történelem vihara kitépett szülőföldemből s tengeren túlra sodorva idegen földre lökött. Pedig gyökerem mélyen volt az anyaföld szívében. Ezernyolcvanegyvet írtak a papok, amikor *Buzátfia Lób* elészökött a nádas bozótjából, elkapta szarvainál fogva a lováról zuhant László királyra támadó bölénybikát s bépenderítette a czegei tóba. Tettéért bölényfejes címerrel és testi erejére utaló Vas-névvel jutalmazta Lóbot a király, s a kor szokása szerint hivatalosan is neki adományozta a tavat körülvevő dombokat – melyeket egyébként már a Buzát apja is magáénak vallott. Nos, azoknak a domboknak az egyikén állt az udvarház, melybe én annakidején beleszülettem s ugyancsak ott terült el az udvarház körül az a szíjjas, agyagos ötszáz hold mezőségi föld is, melyet én tanultam szeretni, művelni, míg az a bizonyos vihar ki nem tépett onnan.

Mindent csak azért mondtam el, hogy tanúságot tegyek valódi erdélyi mivoltom mellett. Amit viszont ennek ellenére a sors velem szemben elkövetett, azt az emberi történelem hideg és józan törvénye szerint megérdemeltem, ha nem is a magam, de egyik őszám hibája árán, ki az 1600-as évek derekán Moldovából hozatott munkaerőt a földek művelésére, miután a sok háborúság során a Mezőség magyar jobbágysai kipusztultak. Papot is hozatott velök, templomot is építtetett nekik, s még a Szentírást is lefordította számukra az oláhok nyelvére. Kétszáz esztendővel később ezeknek amoldovánoknak a leszármazottai fölgyújtották a kastélyt, lerombolták a magyar templomot, s hiába billent helyre kis idő múltával újra a világ: a magyar templomot már nem építette föl senki s gyermekkoromban a kispujoni lelkész kéthetenként átjött a dombon istentiszteletet tartani az újraépült udvarház nagy ebédlőtermében, szüleim és a cselédség számára. Később, ahogy emberré nőtem, a huszas évektől kezdve már erre sem volt szükség. Az Erdélyre rákényszerített földreform – ami a román birtokosokat nem érintette – csak kétszáz hold szántót és háromszáz hold erdőt hagyott meg a kétezerből, s ennek művelésére már nem kellett nagyszámú cselédség. Az a kevés magyar, aki megmaradt, a ház mellett átgyalogolhatott velünk együtt a három kilométerre fekvő kispujoni templomba.

Nos, mindezt csak azért mondtam el, hogy háttérül szolgáljon ahhoz, amit mondani szándékozom. Hogy félreértés ne legyen: amikor én Erdélyről szólok, nem csak a hajdani földesúr szólal meg bennem, hanem egy ember, aki összenőtt Erdéllyel, akárcsak a dombtetők szálverte cserfái, melyeket nem ültetett oda senki, maguktól nőttek, Isten akarata folytán, ember előtti idők óta.

Amikor én kimondom ezt a szót, hogy „Erdély”, ebben benne van minden: a szívem, a lelkem, az agysejtjeim molekulái, mindaz, ami voltam vagyok és leszek, tulipános bölcsőmtől a kopjafáig. Bár életem 83. esztendejéből negyvenötöt idegen földön kellett eltöltenem a történelem rendelése folytán, soha, egyetlen pillanatra sem éreztem magam „leszerelt katonának”, kit esküje már nem kötelez többé. Honából kivert harcos maradtam, akit nem kell eskü kötelezzen hűségre. Véremben van. Minden írással, minden beszédemmel, mindig és mindenütt Erdélyért harcoltam. Azért az Erdélyért, melyről tudom, hogy már nem lehet az enyém soha, de még lehet azoké, akik ott maradtak, szenvedtek és hűséggel kitartottak minden gyötrés, megpróbáltatás ellenére is. Minden maradék erőmmel és igyekezetemmel azért küzdök még ma is, hogy *Erdély újra az legyen, ami volt: három szabad nép hazája, Isten és ember előtti egyenlőség, a tisztesség és az emberszeretet földje.*

Mert Erdély számomra nem csak egy földrajzi egység. Ebben a szóban benne van mindaz, ami igaz, jó és tisztességes. Nem véletlen, hogy a vallásszabadság elsőnek az erdélyi lélekből fakad, mint egy tiszta vízű forrás az életet és igazságot szomjazó emberiség számára. Nem véletlen, hogy válságos időkben a magyar szellemiség mentsvára volt Erdély, a magyar kultúra menedéke, ahol viharban is virágzott a lélek. Erdélyi ember, legyen az magyar, román vagy szász nem téveszti össze a kultúrát a civilizációval, a valóságot a látszattal, a hazafiasságot az elfogultsággal, az igazat a hamissal, a jót a rosszal. Nem véletlen, hogy a

román kultúrának is Erdély volt a termőföldje, még azokban az években, melyeket később a politikából burjánzott propaganda az „elnyomás idejének” nevezett el.

Erdély levegőjében van valami láthatatlan, megnevezhetetlen erő, mely mintha a földből sugározna elő, s belenőtt a fákba, hegyekbe, meg az emberi gondolkodásba. Ez az erő csodákra alkalmas. Költőket, tudósokat terem, kik nem hírnevet keresnek, hanem szerényen félrehúzódva a világ zajától élnek a maguk alkotó életét, és amit alkotnak, az soha se rontja, de javítja és szépíti a világot. Ha idegen kincskeresők békében hagyják, Erdélyt az emberi lélek virágoskertjévé válik, melynek békés és szelíd összhangját megérzi az átutazó, s örömét leli benne.

Vannak a világon szebb vidékek. Magosabb hegyek, gazdagabb vizek, fényesebb városok. De békésebb esték, szelídebb szellők, kékebb égbolt, színesebb virágok, békésebb emberek sehol sincsenek Isten szabad ege alatt. De a hangsúly a szabadságon van. Ideje hát, nagyon is *ideje, hogy helyrebillenjen a szabadság mérlege Erdély vérrel és könnyel öntözött földje* fölött. Ezek a vajúdó idők alkalmat nyújtanak az erdélyi román népnek arra, hogy adósságaikat rendezzék az erdélyi magyarság felé. S ez a vendember bízik abban, és szívből reméli, hogy Erdély románjai eléggé erdélyiek hogy végre-valahára megalkothassanak egy olyan pompás kis országot, melynek minden fiára egyformán süt a nap, s melynek háromnyelvű népe békés egységben élve, mindegyik a maga kultúráján keresztül közelítheti meg Isten országát.

Erdélyi Magyarság, 1990. 2. 26.p.